

42 המשנה מבארת האם פועלים ופרה העובדים בשדה הקדש יכולים
43 לאכול בזמן העבודה: הפועלים שעושים מלאכה בשדה הקדש, לא
44 יאכלו מן גרונרות הקדש, ואינם כמו פועלים העושים מלאכתם
45 בשדות חולין שמותרים לאכול בשעת העבודה. וכן פרה הדשה
46 שדה הקדש, לא תאכל מפרשיני הקדש, אלא יחסום את פיה.

נמרא

47 הגמרא מבארת מנין שולד חולין לא ינק מאמו הקדושה בקדושת
48 מעשר בהמה. אומרת הגמרא: קתני – שנינו במשנה, ולד המעושרת
49 לא ינק מן אמו המעושרת. שואלת הגמרא: מנהי מילי שאף חלבה
50 של בהמה המעושרת קדוש, ואסור לה להניק את ולדה. משיבה
51 הגמרא: אמר רב אחריבוי בר אמי, אתינא העברה מכבוד
52 – דורשים גזירה שדה מכבוד, שאצל כבוד כתוב (שמות יג יב) 'והעברת
53 כל פטר רחם לה', ואצל מעשר בהמה כתוב (ויקרא כו לב) 'כל אשר
54 יעבר תחת השבט העשירי יהיה קדש לה', מה כבוד מועלין בו בכל
55 מה שבתוכו, שהרי הוא זכר, אף מעשר בהמה מועלים בכל מה
56 שבתוכו, ולכן חלב המעושרת מועלין בו.

57 הגמרא מוסיפה לבאר מנין שגם חלב המוקדשין אסור. אומרת
58 הגמרא: חלב המוקדשין שקדוש בקדושת האם ומועלים בו נמי
59 אתינא – גם כן נלמד בגזירה שדה אמנו אמנו מכבוד, שבכבוד כתוב
60 (שמות כב כט) 'שבעת ימים יהיה עם אמו ביום השמיני תתנו לי',
61 ובבהמת קדשים כתוב (ויקרא כו כ) 'יהיה שבעת ימים תחת אמו ומיום
62 השמיני והלאה ירצה לקרבן', מה בכור מועלין בכל מה שבתוכו, אף
63 שאר הקרבנות מועלין בכל מה שבתוכם, אף בחלבם.
64 שנינו במשנה: הפועלין לא יאכלו מן גרוגרות הקדש בו, וכן פרה
65 מכרשיני הקדש.

66 הגמרא מבארת מנין שפרה לא תאכל בשעה שהיא דשה שדה
67 הקדש. שואלת הגמרא: מאי מעמא פרה לא תאכל כרשיני הקדש.
68 משיבה הגמרא: אמר רב אחריבוי בר אמי, דאמר קרא (דברים כה ד)
69 'לא תחוסם שור כדושי', ודורשים שדוקא דישו שלף – כדוש
70 בשלך או לא תחוסם, ולא דישו שלף הקדש – ולא כדוש שדה
71 הקדש, שאז אתה יכול לחוסמו.
72 הגמרא מבארת מדוע הדש קלעילין מועל: הדש קלעילין ו-מין
73 קטניות של חולין בשדה הקדש, מעל, כיון שנהנה מהקדש. מקשה
74 הגמרא: והא כד למעול בתלוש בעינין, שהרי אין מעילה במחובר
75 לקרקע, וכל שכן בקרקע עצמה. מתרצת הגמרא: אמר רבינא שמע
76 מינה אבקה – האבק של השדה שעולה ממנה כדוש בה, מעלי לה
77 – מועיל לקלעילין, ולכן מועל באבק של הקרקע כשנהנה ממנו,
78 שכשמגיע עליהם הוא כבר תלוש מהקרקע.
79

1 ולא ראוי לברך הפית, או הראוי לברך הפית, כגון זהב וכסף
2 ואבנים יקרות, ולא ראוי להקרב על המזבח, או דבר שלא ראוי לא
3 למזבח ולא לברך הפית, אלא כדי למוכרו ודמיו יהיו קדושים, כגון
4 חלב וגבינה וכדומה, אם נהנה באחד מכל אלו מועלין בה.

5 המשנה מביאה דוגמאות לאופנים הנוכחים: כיצד הוא דבר שאינו
6 ראוי למזבח וראוי לברך הבית, הקדוש בוד מלא מים, שהמים אינם
7 ראויים למזבח, אבל ראויים לברך הבית לעשות עמהם טיט לבנות
8 בנין לברך הבית. וכיצד הוא דבר שאינו ראוי לא למזבח ולא לברך
9 הבית: הקדש אשפות מלאות זבל, שאינם ראויים לא למזבח, ואף
10 לא לברך הבית, אלא למוכרו ודמיהם יהיו קדושים.
11 וכיצד הוא דבר הראוי למזבח ולא לברך הבית: הקדש שוקף מלא
12 יונים, שהיונים ראויים להקרב על המזבח אך אינם ראויים לברך
13 הבית. או הקדש אילן של גפן מלא פירות, שהענבים ראויים
14 למזבח בניסוך היין, אך אין ראויים לברך הבית, כי עצי הגפנים דקים
15 ואינם ראויים לבנין, או משום שאם יעשה מהם קורות לבנין הבית
16 נמצא מפסידם.

17 אופן נוסף של דבר שאינו ראוי לא למזבח ולא לברך הבית: הקדש
18 שדה מלאה בעשבים, שאינה ראויה לא למזבח, ואף לא לברך
19 הבית, אלא למוכרה ודמיה יהיו קדושים, בכל הדברים האלו מועלין
20 בהם, ובהם שפתיקה.

21 המשנה מביאה אופנים שמועלים רק בהם ולא במה שבתוכם: אכל
22 אם הקדוש בוד ריק, ואחר כך נתמלא מים, או שהקדש אשפה
23 ואחר כך נתמלא זבל, או שהקדש שוקף ואחר כך נתמלא יונים,
24 או שהקדש אילן ואחר כך נתמלא בפירות, או שהקדש שדה
25 ואחר כך נתמלא עשבים. בכל אלו מועלין בהם מחמת
26 שהקדשים, ואין מועלין בהם שפתיקה. רבי יוסי חולק בשדה
27 שגדלו בו עשבים ובאילן שהתמלא בפירות, ואומר, המקדש את
28 השדה והאילן מועלין בהן ובגידוליהן לאחר שנתלשו, מפני שהן
29 גידולי הקדש, וגידולי הקדש הם כמו הקדש.

30 המשנה דנה בדינו של ולד חולין הנוול לבהמה מקודשת כיצד ינק
31 מאמו: ולד של בהמה המעושרת – שיצאה עשירית מהדיר
32 והתקדשה בקדושת מעשר בהמה, ויש לה ולד שנולד קודם
33 שהתקדשה, לא ינוק מן המעושרת, כיון שהוא חולין ונהנה מחלב
34 אמו הקדושה. ואחרים מתנגדים בן – ואנשים היו נוהגים להתנות
35 קודם שהיו מכניסים את הבהמה לדיר להתעשר, שאם תצא עשירית
36 ותתקדש, רק גופה יתקדש אבל חלבה ישאר חולין ותוכל להמשיך
37 ולהניק את ולדה, ובכזה אופן מותר לה להניק את הולד.
38 וכן ולד של בהמת המוקדשין שנולד קודם שנתקדשה אמו, לא ינוק
39 מאמו שהיא מן המוקדשין, ואחרים היו מתנגדים בן – שמקדישים
40 את האם על מנת שחלבה לא יתקדש ובנה יוכל להמשיך ולינוק
41 ממנה.

אגרות קודש

ב"ה, י"ז אייר, תשי"ט

ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה למכתבה משישי באייר.

לפלא מה שכופלת בקשתה בכל פעם ופעם, בה בשעה שכתבתי לה מאז, שנכון יהי לבה בטוח
בהרפוא כל בשר ומפליא לעשות, אשר, כלשון הכתוב, את הכל עשה יפה בעתו, שמדויק בזה - שני הענינים,
בעתו דוקא, ואשר יהי יפה.

ויהי רצון שיהי הטפול הרפואי בעתו ובהצלחה כנייל, ותבשר טוב מתוך מצב רוח טוב בענינים
הפרטים והכללים גם יחד.

ברכה,

משנה

משתנו מביאה דינם של דברים נוספים הנמצאים בשדה הקדש, שהם אסורים בהנאה, אך הנהנה מהם לא מעל: **שְׂרָשֵׁי אֵילָן [שָׁל] הַדְּרוֹט הַבָּאִין** – הנכנסים ומתפשטים בתוך קרקע **שֵׁל הַקֶּדֶשׁ**, וכן [או] שְׂרָשֵׁי אֵילָן **שֵׁל הַקֶּדֶשׁ שְׂבָאִין** – שנכנסים ומתפשטים בתוך קרקע **שֵׁל הַדְּרוֹט**, **לֹא נִהְיִין מִן הַשְּׂרָשִׁים**. **וְלֹא מוֹעֲלִין** – ומי שנהנה מהם לא מעל.

מֵעֵזַן מִים שֶׁהוּא יוֹצֵא ו-נובעו בתוך שדה של חולין, ונמשך ועובר מתוך שדה **שֵׁל הַקֶּדֶשׁ**, המים הנמצאים בשדה ההקדש **לֹא נִהְיִין מִהֶם**, **וְלֹא מוֹעֲלִין בָּהֶם**. אבל אם יצאו מי המעין חוץ לשדה של הקדש, **נִהְיִין מִמֶּנּוּ** – ממי המעין, כיון שהמים לא התקדשו כשעברו בשדה הקדש.

בערב שבת שחל בחג הסוכות היו ממלאים מים בכד של זהב שאינו מקודש, לצורך ניסוכם על גבי המזבח ביום השבת. המשנה מבררת את דין אותם מים: **הַמַּיִם שֶׁנִּמְצְאִים בְּכַד שֵׁל זָהָב**, אף שאינם קדושים מכל מקום **לֹא נִהְיִין בָּהֶם כִּיּוֹן שִׁמְלֵאוֹם לְצוּרֵךְ הַקֶּדֶשׁ**. **וְלֹא מוֹעֲלִין בָּהֶם**, כיון שלא התקדשו. אבל לאחר שנתנו [את המים] בשבת בבוקר **בְּצִלּוֹחִית** – כלי שרת של הקדש, כיון שנתקדשו בכך, **מוֹעֲלִין בָּהֶן כְּשֶׁנִּהְנְהוּ מִהֶם**.

עֲרֵבָה שהיו זוקפים אותה בחג הסוכות אצל המזבח, קודם שזקפה **לֹא נִהְיִין בָּהּ**, שכיון שהביאו אותה כדי לזקפה על ידי המזבח נראית כקדשי מזבח. **וְלֹא מוֹעֲלִין בָּהּ**, כיון שאינה קדושה. **רַבִּי אֱלֶעָזָר בְּרַבִּי צְדוֹק אָמַר**, **נִוְהָיִין הָיוּ הַזְּקָנִים שֶׁנִּהְנְיִים מִמֶּנּוּ** – מהערבות שהביאו למקדש לזוקפם על ידי המזבח, **בְּלִוְיָבִיחָן** – לקיים בהם מצות נטילת לולב, ואף קודם שהניחום אצל המזבח.

גמרא

הגמרא מבררת באיזה אופן מועלים במים שמילאום כדי לנסכם ובאיזה אופן אין מועלים: **אָמַר רִישׁ לְקִישׁ** מה ששינינו במשנה שמי ניסוך החג שמילאום בתוך כד של זהב אין מועלים בהם, כוונתה שאין **מוֹעֲלִין בְּבוּלָן** – באופן שיש בכד יותר משלשה לוגין או פחות משלשה לוגין, שהוא השיעור שמנסכים על גבי המזבח, **אֲבָל מוֹעֲלִין בְּשִׁלְשָׁה לֹוּגִין** – אבל אם יש בכד שלשה לוגין, שהוא השיעור שמנסכים על גבי המזבח, מועלים בו.

מקשה הגמרא: **וְהִקְתַּנִּי בְּיִפְאָ, שֶׁרַק אִם נִתְּנָן אֶת הַמַּיִם לְתוֹךְ הַצִּלּוֹחִית שֶׁמִּקֻּדְשֵׁת מוֹעֲלִין בָּהֶן, מִכְּלָל** – משמע מזה דְרִישָׁא כשהם עדיין בכד של זהב **אֲפִילוּ כשהם בְּשִׁיעוֹר שִׁלְשֵׁת לֹוּגִין נִמְי לֹא מוֹעֲלִים**, כיון שהמים עדיין לא התקדשו.

מתרצת הגמרא: **אֵלָּא אִי אִיתְמַר אִפְיָא אִיתְמַר** – אלא מה שנאמר בשם ריש לקיש שמועלין בשלשה לוגין, על הסיפא של המשנה נאמר, ששינינו בה, שאם נתן את המים בצלוחית של זהב שהיא כלי שרת **מוֹעֲלִין בָּהֶן**, ועל זה **אָמַר רִישׁ לְקִישׁ** שאף כשנתנם בצלוחית אין **מוֹעֲלִין אֵלָּא כשנתן בָּהּ שִׁלְשָׁה לֹוּגִין** שהוא השיעור שמנסכים על גבי המזבח, אבל אם נתן בה יותר משלשה לוגין או פחות, המים לא מתקדשים ואין מועלין בהם. **וְרַבִּי יוֹחָנָן סוֹבֵר**, שאין שיעור למים אף ביותר משלשה לוגין, כי רבי יוחנן סובר, שאין שיעור למים שמנסכים על גבי המזבח, ולכך הצלוחית מקדשת את כל המים שניתנו בה.

הגמרא תמדה על ריש לקיש, ממה שהקשה על שיטת רבי יוחנן. מקשה הגמרא: **לְמִימְרָא דְרַבְּבַר רִישׁ לְקִישׁ יֵשׁ שִׁיעוֹר לְמִים** שמנסכים על גבי המזבח בחג הסוכות, ולכך לא מועלים רק אם יש בכד שלשה לוגין, **וְהִתְנִין** (ובחים ק). **אָמַר רַבִּי אֱלֶעָזָר הַמְּנַסֵּף מִי חַג** – מים שהתמלאו כדי לנסכם בחג הסוכות, **בְּחַג הַסּוּכוֹת**, שאז הם ראויים להתנסך, **בַּחוּץ** – מחוץ לעזרה, **תְּיִיב כרת במזיד וחטאת בשוגג**, על שהעלה בחוץ דבר הראוי להקרב בפנים. **וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן** על משנה זו **מְשוּם** – משמו של **מִנְחָם יוֹדְפָאָה** – ממקום הנקרא יודפת, **שֶׁרַבִּי אֱלֶעָזָר** שחייב את המנסך מים בחוץ, **בְּשִׁיפֹת רַבִּי עֲקִיבָא אָמַר**, הסובר שניסוך המים הוא מהתורה, **דְרִישׁ ממה שנאמר** (במדבר כט לא) **בְּקִרְבְּנוֹת שֶׁל חַג הַסּוּכוֹת, מְלֻבָּד עֲלֵת הַתְּמִיד מִנְחָתָה [וְנִסְכֵיהָ]** (נפסכהם) בלשון רבים ולא כתבה ז'נסכה', שבחג הסוכות יש להביא שני ניסוכים עם התמיד, **אֶחָד נִיפוֹף הַמַּיִם, וְאֶחָד נִיפוֹף הַיַּיִן** שמקריבים עם כל קרבן. ולכך כיון שדורש מפקוס שיש לנסך מים בחג הסוכות, המנסך בחוץ חייב משום שהעלה קרבן בחוץ. **וְאָמַר לוֹ רִישׁ לְקִישׁ** לרבי יוחנן, לשיטתך שרבי אלעזר סובר כרבי עקיבא שדורש מ'ונסכיה' חובת ניסוך המים, **אִי** – אם כן הוקש ניסוך המים לניסוך היין, ונאמר, **מָה יַיִן שִׁיעוֹר נִסּוּכוֹ הוּא שִׁלְשָׁה לֹוּגִין**, אף שיעור הניסוך של **מַיִם שִׁלְשָׁה לֹוּגִין**. מדייקת הגמרא ממה שתמה ריש לקיש על רבי יוחנן שלשיתו נמצא שיש שיעור למים, **מִכְּלָל דְרַבְּבַר רִישׁ לְקִישׁ** עצמו שאין שיעור למים, ואם כן מדוע אמר שאין מועלים במים כשיש בצלוחית יותר או פחות משלשה לוגים.

מתרצת הגמרא: ריש לקיש עצמו סובר שיש שיעור למים ולכך לא מועלים כשיש יותר או פחות משלשה לוגים, **וְלִמְעַמְיָה דְמִנְחָם יוֹדְפָאָה קָאָמַר** – ריש לקיש הקשה כן לשיטתו של מנחם יודאפה, שמצד אחד אמר מנחם יודאפה, שהמקור לניסוך המים מן התורה הוא דרשת רבי עקיבא מהפקוס ז'נסכיה', שמוה יש ללמוד שיעור הניסוך הוא שלשה לוגים כשיעור היין. ומצד שני אמר רבי יוחנן כאן בשם מנחם יודאפה, שמועלין בכלן, שמוה מוכח שאין שיעור למים, ולכך גם אם נתן יותר משלשה לוגים או פחות נתקדשו המים ומועלים בהם, אבל ריש לקיש עצמו סובר שיש שיעור למים כמו לייך, ולכך אמר שאין מועלים בכלום.

משנה

המשנה מביאה דינם של דברים נוספים הנמצאים במקומות המוקדשים או האסורים בהנאה, האם הם מותרים בהנאה: **תָּקַן** – עצי הקן שבו מקוננים היונים **שֶׁפְּרָאֵשׁ הָאֵילָן שֵׁל הַקֶּדֶשׁ, לֹא נִהְיִין מִמֶּנּוּ**, ומי שנהנה מעצי הקן לא מעל. עצי הקן **שֶׁנִּמְצְאוּ בְּרֵאשׁ אֵילָן שֶׁל אֲשִׁירָה** – אילן של עבודה זרה שאסור בהנאה, **יִתִּיזוּ** – יכה בְּקִנְיָה על הקן כדי שיפול ויהנה ממנו, לכן לא יעלה על העץ להורידו. וכן אם יכול להורידו בידי ללא העלאתו על העץ, מותר.

הַמְּקַדֵּשׁ אֶת הַחוּרֵשׁ – יער שיש בו עצים **מוֹעֲלִין בְּבוּלוֹ** – בין בעצים עצמם, ובין בנסורת שמוריד הנגר בשעת הניסור, ובין בעלים שעל גבי העצים, כי כשהקדיש את החורש היתה דעתו להקדיש את כל מה שנמצא בו.